

DI CHỨC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH DI SẢN TƯ TƯỞNG VÔ GIÁ ĐỐI VỚI NÔNG DÂN VIỆT NAM

PGS, TS TRẦN TRỌNG THƠ

TS NGUYỄN DANH LỢI

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh-Anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hóa kiệt xuất đã cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp đấu tranh vì quyền bình đẳng giữa các dân tộc, vì hòa bình và tiến bộ của nhân dân thế giới. Trước khi về cõi vĩnh hằng, Người đã để lại cho Đảng ta, dân tộc ta một quốc bảo-bản *Di chúc* vô giá¹. Đó là những lời căn dặn, chỉ dẫn chứa đựng tư tưởng lớn, niềm tin và tình cảm cao đẹp của Người với mong muốn toàn dân đoàn kết dưới sự lãnh đạo của Đảng, đánh thắng giặc Mỹ xâm lược, “xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”². Bản *Di chúc* thể hiện những tình cảm sâu nặng của Người với toàn thể cộng đồng dân tộc Việt Nam, trong có giai cấp nông dân.

Từ khóa: Tư tưởng Hồ Chí Minh; Di chúc; nông dân Việt Nam

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một áng văn bất hủ, chứa đựng những tư tưởng lớn, tình cảm sâu nặng với toàn thể cộng đồng dân tộc Việt Nam, trong đó, giai cấp nông dân được Người quan tâm sâu sắc.

Trước hết, Chủ tịch Hồ Chí Minh đánh giá cao vị trí, vai trò và sự đóng góp lớn lao của nông dân cho cách mạng, cho dân tộc Việt Nam. Trong bản viết bổ sung năm 1968, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định những công lao to lớn của nông dân Việt Nam đối với sự nghiệp cách mạng của dân tộc. Theo đó, nông dân Việt Nam đã tuyệt đối trung thành với Đảng Lao động Việt Nam và Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, đóng góp nhiều của cải và sức lực cho cuộc kháng chiến chống thực dân, đế quốc, đồng thời sẵn sàng chịu đựng hy sinh gian khổ vì nền độc

lập của dân tộc. Từ tầm cao và chiều sâu của một tư duy mẫn tiệp, từ tổng kết hiện thực lịch sử, Người trang trọng đặt người nông dân ở vị trí cao nhất về những đóng góp cho dân tộc, cho cách mạng Việt Nam. Người viết: “Trong bao năm kháng chiến chống thực dân Pháp, tiếp đến chống đế quốc Mỹ, đồng bào ta, nhất là đồng bào nông dân đã luôn luôn hết sức trung thành với Đảng và Chính phủ ta, ra sức góp của góp người, vui lòng chịu đựng mọi khó khăn gian khổ”¹. Chủ tịch Hồ Chí Minh đánh giá cao những phẩm chất giai cấp nông dân, hòa trong cộng đồng “nhân dân lao động” từ miền xuôi đến miền ngược. Trong bản *Di chúc* viết lần đầu tiên năm 1965, Người viết: “Nhân dân lao động ta ở miền xuôi cũng như ở miền núi, đã bao đời chịu đựng gian khổ bị chế độ phong kiến và thực dân áp bức bóc

lột, lại kinh qua nhiều năm chiến tranh. Tuy vậy, nhân dân ta rất anh hùng, dũng cảm, hăng hái, cần-cù”².

Những câu chữ hết sức cô đọng trong *Di chúc* trên đây là sự biểu dương, đồng thời, thể hiện rõ niềm tin mãnh liệt của Người về vai trò và khả năng cách mạng của giai cấp nông dân. Người khẳng định: cùng với công nhân, trí thức, giai cấp nông dân là lực lượng cơ bản và nòng cốt của cách mạng Việt Nam. Sự khẳng định, đánh giá về nông dân trong *Di chúc* chính là sự tiếp nối dòng mạch tư duy của Người từ những ngày tìm kiếm chân lý cứu nước cũng như trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng. Trong tác phẩm *Đường Kách mệnh* (1927), Người đã coi công nhân và nông dân là đội quân chủ lực, là nòng cốt của cách mạng. “Sách lược vắn tắt” của Đảng, do Người soạn thảo năm 1930, chỉ rõ: “Đảng phải thu phục cho được đại bộ phận dân cày và phải dựa vào hạng dân cày nghèo làm thổ địa c.m đánh trừc bọn đại địa chủ và phong kiến”³. Khi đất nước đã giành được độc lập, Người tiếp tục khẳng định: “Nền tảng của cách mạng dân chủ cũng là nông dân, vì nông dân là lực lượng cách mạng đông nhất chống phong kiến, chống đế quốc”⁴.

Những căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong *Di chúc* hàm chứa nội dung định hướng sâu sắc cho toàn Đảng, toàn dân ta trong việc phát huy vai trò rường cột của người nông dân trong hoàn thành sự nghiệp đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc sau ngày giang sơn thu về một mối, cả nước quá độ lên CNXH.

Hai là, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn quan tâm lợi ích chính đáng, chăm lo đời sống vật chất và tinh thần của nông dân.

Chăm lo lợi ích cho nhân dân, trong đó, có giai cấp nông dân là một trong những mối quan

tâm hàng đầu của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, thấu hiểu đời sống, tâm tư nguyện vọng và đồng hành cùng giai cấp nông dân trên các chặng đường đấu tranh chống đế quốc giành độc lập tự do, Người luôn quan tâm, trăn trở về việc chăm lo và nâng cao đời sống cho nông dân trong điều kiện nền kinh tế nghèo nàn, lại bị chiến tranh tàn phá. Trong thư gửi Hội nghị nông vận và dân vận toàn quốc, ngày 5-2-1953, Người chỉ rõ quan điểm của mình đối với nông dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống thực dân, đế quốc và xây dựng đất nước: “Nông dân lao động là một lực lượng rất to lớn của dân tộc, một đồng minh rất chắc chắn của giai cấp công nhân”⁵. Do đó, “muốn kháng chiến thắng lợi, kiến quốc thành công ắt phải dựa vào quần chúng nông dân. Muốn dựa vào nông dân ắt phải bồi dưỡng lực lượng của họ. Muốn nông dân có lực lượng dồi dào thì phải làm cho họ có ruộng cày, có cơm ăn, áo mặc, nhà ở”⁶. Trong *Di chúc*, “người lính vâng mệnh quốc dân” đã thiết tha một đề nghị: sau khi cuộc kháng chiến của dân tộc ta thắng lợi, Chính phủ miễn thuế nông nghiệp cho nông dân trong một năm “để cho đồng bào hi hã, mát dạ, mát lòng, thêm niềm phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất”⁷. Người viết: “Đảng cần phải có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân”⁸, trong đó, phải xây dựng lại làng mạc “đẹp đẽ, đàng hoàng hơn trước chiến tranh”⁹. Những tư tưởng, quan điểm chỉ đạo, đồng thời là mong mỏi của Chủ tịch Hồ Chí Minh chính là tư tưởng khoan thư sức dân, tạo niềm vui, phấn khởi và động lực to lớn cho nông dân hăng say lao động sản xuất, nâng cao đời sống.

Thực hiện di nguyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngay trong năm 1989, mặc dù thời điểm đó cuộc khủng hoảng kinh tế-xã hội ở nước ta

vẫn đang hết sức gay gắt, nhưng Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa VI) vẫn khẳng định: “cần có kế hoạch thực hiện điều mong muốn ấy của Bác”¹⁰. Thực hiện chủ trương này của Bộ Chính trị, ngày 28-12-1989, Kỳ họp thứ 6 Quốc hội khóa VII đã ra Nghị quyết miễn thuế nông nghiệp một năm cho các hợp tác xã, tập đoàn sản xuất và các hộ nông dân, thực hiện trong hai năm 1990 và năm 1991, mỗi năm miễn 50% số thuế ghi thu¹¹. Như vậy, qua 20 năm, kể từ ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh ra đi và 15 năm kể từ khi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của dân tộc ta hoàn toàn thắng lợi, người nông dân và các tổ chức sản xuất của mình (hợp tác xã, tập đoàn sản xuất) đã thực sự được hưởng trọn vẹn niềm vui “hỉ hả, mát dạ, mát lòng” như mong muốn của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Tiếp đó, vào các năm 2003, 2010, 2016, Quốc hội đã ra các nghị quyết về miễn, giảm thuế sử dụng đất nông nghiệp cho nông dân. Đối

với nông dân vùng đồng bào dân tộc, vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn, từ năm 2004, Chính phủ có Chương trình 134, 135 hỗ trợ phát triển sản xuất, xây dựng cơ sở hạ tầng điện, đường, trường, trạm nhằm nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.

Ba là, Chủ tịch Hồ Chí Minh mong muốn nông dân tiếp tục phát huy vai trò trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước sau chiến tranh.

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh thể hiện mong muốn, bao trùm là: độc lập, tự do, hòa bình, ấm no, hạnh phúc cho nhân dân. Nhiệm vụ

mà người đặt ra, tương lai mà Người kỳ vọng, mong mỗi toàn dân ta thực hiện sau khi kháng chiến thắng lợi là phải tập trung xây dựng đất nước đàng hoàng hơn, to đẹp hơn:

“Còn non, còn nước, còn người,
Thắng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng
hơn mười ngày nay!”¹².

Công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước là việc chung, hễ là người Việt Nam, ai cũng phải kể vai “gách vác một phần trách nhiệm”, trong

đó, người nông dân cần phát huy vai trò là một lực lượng chủ đạo trong kiến thiết đất nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu, trước hết phải nâng cao vai trò lãnh đạo của Đảng, việc làm đầu tiên là phải chỉnh đốn lại Đảng. Giai cấp nông dân Việt Nam cùng với các tầng lớp nhân dân đã luôn luôn tin tưởng vào sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, “luôn luôn đi theo Đảng, rất trung thành với Đảng”¹³; sẵn sàng theo Đảng vì sự nghiệp giải

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh là một áng văn bất hủ, chứa đựng những tư tưởng lớn, tình cảm sâu nặng với nhân dân Việt Nam, trong đó, giai cấp nông dân được Người quan tâm sâu sắc. Năm mươi năm thực hiện Di chúc của Người, giai cấp nông dân Việt Nam đã hàng hái tham gia các phong trào thi đua yêu nước, thi đua xây dựng CNXH, góp phần quan trọng vào thắng lợi của công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam.

phóng dân tộc, giải phóng chính giai cấp mình và xây dựng xã hội mới-XHCN; luôn che chở và bảo vệ Đảng. Trong công cuộc kiến thiết đất nước, giai cấp nông dân phải tiếp tục nhiệm vụ bảo vệ Đảng, tham gia xây dựng và chỉnh đốn Đảng cũng chính là góp phần xây dựng đất nước ngày càng đàng hoàng hơn, to đẹp hơn.

Chủ tịch Hồ Chí Minh xác định đúng vị trí, vai trò của nông dân trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, kháng chiến chống kẻ thù xâm lược và xây dựng xã hội mới-XHCN. Vấn đề này được thể hiện trong nhiều bài viết, bài nói

trước đây nhưng thấm đượm tình cảm sâu sắc nhất của Người đối với nông dân Việt Nam, chính là những nội dung thể hiện trong *Di chúc*.

Thực hiện *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, trong suốt 50 năm qua, Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách tạo điều kiện cho nông dân tích cực tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, trong đó có hoạt động chính trị-xã hội thông qua tổ chức của mình là Hội Nông dân Việt Nam. Trong số những chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước đối với nông dân, quan trọng nhất hiện nay là NQTƯ 7 khóa X (5-8-2008) của Đảng “Về nông nghiệp, nông dân, nông thôn”. Nghị quyết khẳng định nông dân là chủ thể của quá trình xây dựng và phát triển nông nghiệp, nông thôn theo hướng văn minh, hiện đại, “Trong mối quan hệ mật thiết giữa nông nghiệp, nông dân và nông thôn, nông dân là chủ thể của quá trình phát triển”¹⁴. Tiếp đó, Ban Bí thư Trung ương ban hành và tổ chức thực hiện Chương trình xây dựng nông thôn mới với bộ máy tổ chức được thành lập từ trung ương đến cơ sở¹⁵; Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 800/QĐ-TTg về Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2020, gồm 19 tiêu chí (năm 2010)¹⁶. Đây là Chương trình tổng thể về phát triển kinh tế-xã hội, chính trị và an ninh quốc phòng được triển khai trên phạm vi toàn quốc. Chương trình này tạo động lực to lớn đối với nông dân trong việc xây dựng, phát triển kinh tế, văn hóa, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần nhân dân trên địa bàn cư trú của mình. Đến năm 2011 và năm 2016, Thủ tướng Chính phủ ban hành Kế hoạch tổ chức thực hiện phong trào thi đua “cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”¹⁷.

Những chủ trương, chính sách trên của Đảng và Nhà nước đã thực sự hướng tới phát triển đồng bộ và bền vững tất cả các mặt kinh tế-xã hội

ở địa bàn nông thôn trong cả nước, nhằm không ngừng nâng cao cuộc sống ấm no, hạnh phúc của nông dân như mong muốn của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Để biến những chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước thành hiện thực, Hội Nông dân Việt Nam đã phát động phong trào thi đua yêu nước trong toàn thể hội viên và hộ nông dân. Qua 5 năm thực hiện phong trào, đã xuất hiện nhiều tập thể và cá nhân điển hình tiên tiến, có sức lan tỏa sâu rộng trong cả nước.

Phong trào “Nông dân thi đua sản xuất, kinh doanh giỏi đoàn kết giúp nhau làm giàu và giảm nghèo bền vững” hằng năm có hơn 3,6 triệu hộ đạt danh hiệu “Nông dân sản xuất, kinh doanh giỏi các cấp”. Những hộ sản xuất, kinh doanh giỏi đã giúp hơn 220.000 hộ nghèo về vật tư nông nghiệp, ngày công lao động, tiêu thụ sản phẩm... trị giá hơn 15.000 tỷ đồng; tạo việc làm cho hơn 11 triệu lao động; giúp hơn 100 ngàn hộ nông dân thoát nghèo, vươn lên làm ăn khá giả, giàu có.

Phong trào “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” do Thủ tướng Chính phủ phát động và Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, nhân dân cả nước đã đóng góp hơn 17 ngàn tỷ đồng, hơn 29 triệu ngày công, hiến hơn 37 triệu m² đất, làm mới, sửa chữa, nâng cấp trên 480 ngàn km kênh mương nội đồng và 1.570 ngàn km đường giao thông nông thôn, xóa 29.411 nhà tạm. Hưởng ứng phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa” do Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam phát động, hằng năm có hơn 9,8 triệu hộ nông dân đăng ký, trong đó có 9,1 triệu hộ đạt danh hiệu “Gia đình văn hóa”. Phong trào “Nông dân tham gia bảo đảm quốc phòng, an ninh” cũng được nông dân cả nước tham gia với những mô hình “Tiếng kèng phòng gian”, “An toàn giao

thông”, “Công nhân dân tự quản”... Tại các vùng biên giới, Hội Nông dân các cấp đã phối hợp với Bộ đội biên phòng tổ chức tuần tra bảo vệ đường biên, mốc giới, biển, đảo, xây dựng “Điểm sáng vùng biên”, chống di cư trái phép. Trên biển, ngư dân tích cực bám biển kết hợp đánh bắt và nuôi trồng thủy hải sản với bảo vệ chủ quyền biển, đảo của Tổ quốc¹⁸.

Từ những cố gắng trên, đến tháng 2-2019, trong toàn quốc đã có 4.144 xã, 61 đơn vị cấp huyện thuộc 31 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương đạt chuẩn nông thôn mới¹⁹. Với kết quả này, nông thôn nước ta đã “đàng hoàng hơn, to đẹp hơn”. Đời sống vật chất và tinh thần của nông dân được nâng cao về mọi mặt.

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm đến giai cấp nông dân-lực lượng xã hội to lớn của dân tộc. Thực hiện *Di chúc* của Người, nông dân Việt Nam nỗ lực phát huy vai trò, vị thế của mình đóng góp vào sự nghiệp đổi mới đất nước, đẩy mạnh CNH, HĐH và hội nhập quốc tế.

1, 2, 7, 8, 9, 12, 13. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 15, tr. 617, 612, 617, 612, 617, 612, 612

3. *Sđđ*, T. 1, tr. 4

4, 5. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 8, tr. 31, 42

6. *Sđđ*, T. 6, tr. 353

10. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2006, T. 49, tr. 392

11. Quốc hội quyết định miễn thuế nông nghiệp 1 năm thực hiện trong 2 năm, mỗi năm 50% để giảm bớt những khó khăn của nền kinh tế đất nước trong những năm 1990-1991

14. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2018, T. 67, tr. 827

15. Ngày 30-12-2008, Ban Bí thư ban hành Quyết định số 205-QĐ/TW thành lập Ban Chỉ đạo thí điểm Chương trình xây dựng nông thôn mới, và lựa chọn 11 xã điểm, đại diện cho các vùng, miền trong cả nước, đó là: Thanh Chăn (huyện Điện Biên, tỉnh Điện Biên), Tân Thịnh (Lạng Giang-Bắc Giang), Hải Đường (Hải Hậu-Nam Định), Gia Phở (Hương Khê-Hà Tĩnh), Tam Phước (Phú Ninh-Quảng Nam), Tân Hội (Đức Trọng-Lâm Đồng), Tân Lập (Đông Phú-Bình Phước), Định Hòa (Gò Quao-Kiên Giang), Mỹ Long Nam (Cầu Ngang-Trà Vinh), Tân Thông Hội (Củ Chi-Thành phố Hồ Chí Minh) và Thụy Hương (Chương Mỹ-Hà Nội)

16. Sau một thời gian thực hiện Quyết định số 800/QĐ-TTg, Thủ tướng Chính phủ đã điều chỉnh một số tiêu chí cho phù hợp với tình hình thực tế

17. Xem Quyết định số 1620/QĐ-TTg, ngày 20-9-2011, “Ban hành Kế hoạch tổ chức thực hiện phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”, và Quyết định số 1730/QĐ-TTg, ngày 5-9-2016, “Về việc ban hành Kế hoạch tổ chức thực hiện phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” giai đoạn 2016-2020”

18. Nguồn: Báo cáo kết quả Đại hội VII Hội Nông dân Việt Nam nhiệm kỳ 2018- 2023, ngày 14-12-2018, <http://hoinongdan.org.vn/sitepages/news/30/73621/bao-cau-nhanh-ket-qua-dai-hoi-vii-hoi-ndvn-nhiem-ky-2018-2023>

19. Xem Thành Trung: “Cả nước có 4.144 xã đạt chuẩn nông thôn mới”, <https://bnews.vn/ca-nuoc-co-4-144-xa-dat-chuan-nong-thon-moi/115795.html>, ngày 16-3-2019.